ההסתדרות הכללית של העובדים העבריים בארץ ישראל.

איחוד הקבוצות והקבוצים | כפר הנטיע | איחוד-הבונים

דברי הפר

13

שנות הנישבות

28.9.1961 | מס' 64 | י"ח תשרי ה'תשכ"ב

בפרוש חגנו.

קבוצנו הגיע למצוות. זהו גיל רציני מכל הבחינות - ובודאי בשבילנו. אינני יודע, אם כלנו ביחד מלאנו את י"ג המצוות שלנו, המצוות עלינו למאורע זה, לי נדמה, כי מלאנו הרבה יותר מזה. מספרן היה רב: עמידה ועקשנות בהרבה מצבים - רצון עז להשאר ולבנות - מלחמה מתמדת נגד רגעי חולשה והקופגת של יאוש בטחון - עצמאות - והמציאות המופלאה של 13 שנות קיומנו. הלואי ויכולתי להביא למניכם את הבשורה הטובה - שהשנה אנו עצמאים לא רק בזה שהקימונו משק בעצמנו אלא גם שהגענו לעצמאות כלכלית - אבל בוא יבוא היום שבו גם נתברך בזאת.

הרבה זכרונות נחרטו בנו - אותה שיירה מפורסמת שעברה בהמולה את הרחוב הראשי בחדרה - מזרונים דגלים - הלילה המעיק במחנייים, מקום שם כל אחד ישן שנה טרופה והרגשה מוזרה מכרסמת בו - אותה הרגשה של צפיה מלווה פחד, שמלווה אדם לפני מאורע גדול. הדרך האפלה - שדה התעופה המפגז - שני הטוסים ההרוגים והמעלים צחנה - נסיעה בדרך לא דרך - אי ידיעת המטרה - הגיענו למנ- סורה, על מראיה הקודר, החורבות, הסלעים והקוצים - הגבול הקרוב. ההרגשות היו מעורבות, אבל לא היה איכפת , היינו צעירים ועמדה למנינו משימה. המשימה היתה קשה ועבדנו קשה - קשה מיד, מעלות [illegible] ועד ללילה ואחר כך עוד המשכנו בשמירה, באימונים ובישיבות. הועדה המרכזת עמלה בכל - בבטחון, בהבאת המים, במלחמה נגד דבורים ועקרבים.

עברו הרבה שנים - ואצל כמה מאתנו נשארה הרגשה של געגועים אל התקופה שבה עלינו להתישבות, אל האוירה בארץ דאז. לכל אחד מאתנו נשארה הרגשה סתומה של הרפתקאות גדולות ומעשים גדולים, שהם נחלת הצעירים.

התחלנו לבנות קבוץ, שלא התבלט בשום דבר מיוחד - אולי מלבד זה שבמנטורה הגישו לארוחת הבקר שני קמקומים, אחד לחה אנגלי ואחד לקפה. בלטנו אמנם בזה שהיינו ועד היום הננו ילד ספוחים של הסוכנות והאיחוד. בנינו משק - לא יפה יותר ולא גרוע יותר ממשקים אחרים . החברים הסתכלו יום יום על העצים, לראות למה אינם גדלים, וחכינו ליום שיהיה לנו צל, דשאים, פרחים, בריכה שחיה ורחיצים.

יחד עם זאת היתה תמיד טמונה בנו הדמות של הקבוץ שבו רצינו לחיות - אכזריים לגבי עצמנו כמו ב-1952 עם גל העזיבות הגדול , אבל מנסים לפשר כשזה מגיע לבעיה אישית עדינה, דרך חיים מסוימת, דאגה קצת יותר גמישה לחבר, דרך אולי אחרת לחינוך, ונדמה לי , גישה אחרת לתפישת החיים במסגרת קבוצית.

אכזבות היו לנו לא מעט - משימת המיקול - עומק הקרקע - איחור בהבאת מים למקום - העזיבות ב-1952 - מיבול השטחים - מצב כלכלי נואש שנמשך שנים רבות;

אבל פה ושם היו גם נקודות אור - 140 ילדים ו"הזרוע עוד נטויה" - ילדים טובים ונחמדים גדלים ומתפתחים, שיהיו כח גדול ורציני במשק. עוד הרבה עמל והדרכה יש להשקיע בהם, אבל איפה נשקיע אם לא בילדינו.

ב-1952 הוברנו אל קו מקורות. ב-1957 קבלנו תוספת רצינית, גרעין ה' מהבונים באנגליה, שהיתה זריקה טובה לחברת על סף היאוש. וכל המסיבות הטובות, היפות, הצחוק, ולהבדיל גם האבל, שבהם כולנו השתתפנו - אלה הם נכסים יקרים.

המשק גדל והתרחב, הענפים צמחו, פה ושם הצטרכנו לנטוש ענף, פה ושם נעשתה שגיאה. אבל החברים עבדו ועובדים קשה, המשק מתבסס, ומי יתן שבמאמצנו המשותף נשבור את השרשרת ונצא למרחב כלכלי.

ביום זה הננו מאחלים לעצמנו שנות שגשוג כלכלי וחברתי, שלום ושלוה וקליטה, בכדי להגיע בזמן הקרוב ל-200 חברים.

ישראל.

מאז עד היום.

ושבתי את שבות עמי ישראל
ובנו ערים נשמות וישבו
ונטעו כרמים ושתו את יינם
ועשו גנות ואכלו את פריהם
ונטעתים על אדמתם
ולא ינתשו עוד מעל אדמתם (עמוס ט' יד'-טו').

בראשיתו של קיץ 1948 עשתה שיירה קטנה על מכוניות את דרכה צפונה, ובה כ-70 חברים של קבוץ "הבונים-חדרה". הימים היו ימיה הסוערים של מלחמת העצמאות. אמנם הוכרז זמן קצר קודם לכן על הפוגה בקרבות, אך זאת עמדה לפוג תוך שבוע. בגליל העליון המזרחי ישב הפולש הסורי: ראש הגשר במשמר הירדן איים על כביש ראש פינה -מטולה ועל ניתוקו של הגליל.

תקענו אז יתד ראשונה במנסורה-אל-חית, כפר ערבי נטוש המולש על מעברות הירדן, כ-4 ק"מ דרומה מראש הגשר הסורי. עשינו ימים כלילות בבצור המקום ובשמירה, ואמנם נבלמה כל התקדמות נוספת של הפולש..

כך קמה והיתה כפר הנשיא של היום.

קרוב לשנתיים נשארנו במנסורה, תוך ניתוק ממשפחותינו, כי רוב החברות והילדים נשארו עדיין בחדרה. בפסח 1950 עברנו סופית למקומו הקבוע של הקבוץ, כקילומטר וחצי ממנסורה, ואז גם הצטרפו אלינו מחדש חברותינו וילדינו.

לא ידענו מנוח. עוד בשבתנו במנטורה עשינו צעדים ראשונים בפיתוחו של משק: פלחה, גן ירק, צאן, רפת ואף ראשיתו של מפעלנו התעשיתי. דרכנו המש-קית מעולם לא היתה סוגה בשושנים. איזורנו היה איזור מרשים, ולמרות קרבתו לעמק החולה, לא היו בו מקורות מים מספיקים.

במשך השנים התחלנו להתגבר על קשיי הטבע. סיקלנו שטחים רבים, ומים הובאו אלינו על ידי מקורות. אך התלבטנו רבות בפיתוח משקנו. היו אף ענפים שהחילונו בהם ושחסלנו אותם בגלל אי-התאמה לתנאי המקום. אך ענפים אחרים הוכיחו את עצמם ואותם פיתחנו במשך השנים.

קושי גדול נגרם לנו על ידי פיצולו הגיאוגרפי של משקנו החקלאי. למרות הסיקול של השטחים הסמוכים למקום ישובנו , ברור היה, שלא תספיק האדמה כאן כדי מתנסחנו. כך הוקצבו לנו שטחים במרכז עמק החולה וכן שטחי מוג-אל-דרוז, סמוך לאילת השחר, שבכלם הקימונו ענפי חקלאות אינטנסיביים.

ידענו קשיים לא רק בשטח המשקי. רוב רובם של חברינו הם חניכי תנועה חלוצית, אך גם הללו אינם תמיד חסונים כנגד משברים חברתיים. ב-1951 פקד אותנו משבר כזה בכל החריפות, כאשר מטפר חברים התחיל לפקפק בדרכנו. שנה זו ראתה זעזוע חברתי קשה בקרבנו, אך יצאנו מתוכו עם חברה מלוכדת, המצטיינת ביציבותה עד היום. יצויין נא, שמשבר זה היה חברתי, ולא היה לו ולא כלום עם הזעזוע העמוק שפגע בתנועה הקבוצית בשנה ההיא, כאשר נתפלג הקבוץ המאוחד. במידה והיו בתוקנו הבדלי השקפה פוליטית, הסכמנו אז לא להסכים, מבלי שהדבר יפגע בעצם יציאתנו.

כחניכי תנועה נשארנו נאמנים לתנועתנו בחו"ל כל הימים, ומעולם לא ניתקנו את הקשר אתה: שליחינו פעלו ופועלים במרבית הארצות האנגלו-סכסיות (בעיקר באנגליה ובאוסטרליה, מהן באו רוב חברינו), כאשר כפר הנשיא נעשה לסמל של התישבות חלוצית מיוצאי הקבוצות האלה.

התנועה מצדה שלחה לנו גם חגברת רצינית, בשנים 1952 עד 1956 עמדנו עם חברה מלוכדת אך סטטית במסגרה. אז התחילה להגיע שוב עליה אלינו, שבמרכזה גרעין ההשלמה של תנועתנו באנגליה, שחבריו השתלבו יפה בינינו והש-חרשו במקום.

כיום כפר הנשיא הוא ישוב חוסס של מעל 300 נפש, המאחד בתוכו עשיה רבה בשטח החקלאי והתעשייתי, המחנך דור שני לערכי עבודה ובטחון, המושיט יד לאלה שעוד יצטרפו אליו והמביט בבטחה לקראת עתידו.

נחמיה.

זכר

בעלה בדאגו את זכר חבריכם
שנתנו עמרצם ועדמם להקמת המדינה
ולא זכו לחיות אתכם היום.

ליאון ל י י מ מ ן ז"ל
כ"ב תשרי תש"ח (25.10.1948), בן 25

חנן ז ה ב י ז"ל
כ"ו אלול תש"י (9.9.1950), בן 30

פרידה ר י ש ז"ל
ב' סיון תשי"ז (1.6.1957), בת 28

צבי ש ח ו ר י ז"ל
ו' אדר א' תשי"ט (14.2.1959), בן 32

נינה א ש ת מ ו ע ז"ל
י"ג אייר תשי"ט (21.5.1959), בת 37

יהודה ב ר נ ש ט י י ן ז"ל
י"ז אב תשי"ט (21.8.1959), בן 58

אסתר ס י נ ה ז"ל
י"א תשרי תש"ך (13.10.1959), בת 33

פירוט האוכלוסיה ליום 29.8.'61

מדגם לפי סוגים

	זכר	נקבה	ס"ה
חברים	81	63	144
מועמדים	6	7	13
זמניים/אורחים			10
ילדים	68	75	143
תורים	1	4	5

פירוט האוכלוסיה המבוגרת

נולדו עד 1920	12
1921 - 1925	58
1926 - 1930	32
1931 - 1935	32
1936 - 1940	25
אחר - 1940	8

חלוקה האוכלוסיה המבוגרת לפי ארץ מוצא

	ארץ/מוצא	ארץ/עליה
אוסטריה	5	
אוסטרליה	4	12
אורוגוואי	1	1
איטליה		1
אירלנד	2	
ארה"ב	4	4
בלגיה	2	1
גרמניה	28	2
דרום אפריקה	1	2
הודו	1	1
הולנד	2	2
הונגריה	1	
אילם תבריחים	94	125
טורקיה	1	
מצרים	1	
מרוקו	1	1
עדן	1	1
פולניה	8	
צ'כוסלובקיה	2	
צרפת		6
רומניה	1	1
תימן	2	2
ילידי הארץ	5	5
	167	167

השכלת האוכלוסיה הכללית לפי שנים.

	שונות	ילד	חבר	
30	3		27	1.1.'47
70		5	65	1.1.'48
146	1	13	132	1.1.'49
196	8	26	162	1.1.'50
226	8	44	174	1.1.'51
339	126	60	153	1.1.'52
257	55	67	135	1.1.'53
247	63	75	109	1.1.'54
244	45	85	115	1.1.'55
252	46	91	114	1.1.'56
249	36	103	110	1.1.'57
296	46	112	128	1.1.'58
311	45	121	145	1.1.'59
289	13	125	151	1.1.'60
312	26	131	155	1.1.'61
324	24	143	157	28.9.'61

שונות: תורים, גרעינים, נוער, הכשרות בח"ל, ס"ל, אולפן מבירים

ילדים ירושלמיים המגורשים לפי שנים		ילדים ירושלמיים תינוקות לפי שנים	
עד 1945	3	ילידי 1944	3
1946	20	" 1945	5
1947	22	" 1947	8
1948	26	" 1948	3
1949	14	" 1949	6
1950	3	" 1950	10
1951	2	" 1951	10
1952	5	" 1952	12
1953	2	" 1953	7
1954	1	" 1954	10
1955	2	" 1955	11
1956	9	" 1956	7
1957	15	" 1957	14
1958	10	" 1958	9
1959	6	" 1959	7
1960	14	" 1960	13
1961	12	" 1961	8
ילידי הארץ	5	סה"כ	140

תלונות	תינוקות לפי ארצות-לידה
ילידי הארץ	123
הודו	10
איראן	1
מצרים	44
ירושלים	3
עיראק	1
עדן	1
צרפת	59
רומניה	1
תל-אביב	3
אוסטרליה	1
אירלנד	1
דרום אפריקה	1
שייך הבריטי	15
מצרים	1
רומניה	1
סה"כ	140

עוד הימים הראשונים לקיום משק כפר-הנשיא התכנון כלל בירור אפשרות של קיום ממע נשירים. האזור שלנו הוא בדרך כלל נוח לגידול עצים נשירים, על כן רציבו כמעט לגלה עצי פרי בתוך המסגרת המקיפה הכללית. אולם דעת המומחים אשר בעזרתם תוכנן משקנו היתה אחרת כי אדמותינו הן כבדות ובזלתיות תנאיה אינו מבטיחים על גידול ממעים. בכל זאת היה אחד אשר נמה לעריכה של נטיעה נסיון, ואנו מצדנו מעוניינים היינו לגוון המשק ככל האפשר. בסקר של 1951 קבענו שטחים שכבר סוקלו, ולאחר מכן נגשנו לנטיעת התפוחים בגן "א".

התנאים להתפתחות הגן ההוא היו קשים. הוא נמצא דוקא על מדרון, באדמה שטחית מאד, והיות ובאותם הימים בעית המים היתה המורה, נאלצנו להשקות אותו מציבור הקומר של "1 ! מובן מאליו שההתפתחות של השטח לא הניחה את הדעת.

לאור נסיון זה התנהל ויכוח מחודש שנה אחר כך. סוכם לא לנטוע יותר חפוחים, אך לא אמרנו נואש, וניגשנו לנטיעת שזיפים וזיתים. מעבות המומחים נגד התפוח התבסס לא רק על נסיוננו בגן א', אלא גם על דעתם שבעבור חמש שנים הערך יסבול הממע שלנו ממחלת הסקלרוציום.

כאשר באקשנותנו הרבה אנו נטענו ב-1953 עוד עשרים דונם תפוחים (גן ב') איימו עלינו אנשי הסוכנות שלא יוסיפו לממן נטיעות נוספות. בכל זאת ניהלנו מו"מ נוסף, ואז הסליצו לנו לנטוע חבושים. בימים ההם החבוש נחשב כפרי חדש בארץ, ואנו ביצענו נטיעה של 35 דונם - אחד השטחים הגדולים ביותר של חבושים בארץ.

בינתיים נראה שלמרות הדעות הפסימיות שהובעו, ועל אף התנאים הקשים של הימים הראשונים, התאושרו התפוחים בגן א' ו ב', והתחילו להראות סימני התקדמות מעודדים. אז הגיעו המומחים למסקנה שאולי, למרות הכל, יש מקום לתפוח בכפר- הנשיא. השנה היתה 1956, והכרנו את השטחים שלנו טוב יותר. נטענו גן ג' שבו האדמה יותר טובה מאשר בשני הגנים הקודמים. באותה שנה נטענו גם את האגסים, אך באדמה שטוחה יותר. לכן התפתחותם סבלה והעצים הגיעו רק לגובה מועט.

בזמן ההוא עסקנו בסיקול רציני של שטחי העמק. היתה הצעה לבצע נטיעות ב"מוגר- אל - דרוז", אבל החלטנו לא לעבל את הענף והתפתחנו בכיוון העמק. מאז הוספנו כל שנה שטח נוסף של 60 עד 90 דונם, וראינו שעם שכלולים ורכישת ידע ונסיון, נוכל להתגבר על הקשיים ולהגיע ליבולים מתקבלים על הדעת. בישתנו להרחבה הוכיחה את עצמה כצודקת, והשטחים בעמק שניטעו מראים התקדמות יפה מאד, כודאי לא פחות מהשטחים שבישובים האחרים באזור זה. בעמק שהלנו בעיקר תפוחים וכנראה נגיע ליבולים יפים שם. גם האפרסיקים מתקדמים בצורה המניחה את הדעת בהחלט.

ישנם שלשה גורמי יסוד לקיום ענף הממע והם:

א.- אדמה, ב.- מים, ג.- ידע

בעמק יש לנו אדמה טובה מאד. ביחס למים, השאלה היא קשה. מבחתנו היום היא מוחה לכל כורמה שקבענו אי פעם, ומבחינה זאת אנו עומדים עם התבגרות העצים בפני שאלות רציניות.

צורת עומדי הממע מונה היום 17 חברים, ותשע עובלים קבועים. אמנם זה הוקם במאמץ לא קטן מצד המשק. הוטל עלינו לטפח אותו ולאפשר לו רכישת ידיעות והתקדמות מקצועית.

ענף הממע/

עד היום השקענו בענף הממע רק השקעות היוניות ביותר. עתה מומל על המשק להשקיע בשבלולים רבים, שהם צו השעה:
דרוש בית קירור, למען אפשר אכסון מהיר ונוח, ושיווק בזמן הנכון של הפרי.
אנו עומדים לעבור להובלת פרי בתפסורת,
וכן דרושים לנו כלי עיבודים נוספים -(בעיקר מרסס נדסף).
כל אלה מחוויים השקעות רציניות אך היום הממע איננו עוד ענף נסיוני והיות והוא הוכיח עצמו, חייבים לתת לו לנצל את כל האפשרויות הגלומות בו.

מאיר ר.

הערה בשוליים.

היום הצצתי בעתון והנה מצאתי את שם כפר הנשיא מודפס בהבלטה. ואם אמנם נכון הכתוב בו - האם אמנם נכון שמשק כפר הנשיא הוא משק מיוחד במינו? דומני שיחוד הוא באיחודו ובליכודו - אך חו לא. מאז ימי שיבת ציון בתקופת התנ"ך ועד לימינו אנו היתה לארץ ישראל מורשה של התנחלות שבטים יהודיים החוזרים מעבר לגבול. וכשהם עדיין בני תרבות שונה מזאת המקובלת בארץ עצמה. בעיתם הם היתה כבעיתנו היום - הרי לא באנו כדי לכבוש ולשכנע, אלא כדי לקלוט תרבות חדשה וכדי להסתגל אליה. ה"אנגליות" של משקנו ותרבותנו אין בה שום הישג או מטרה. זאת נקודת המוצא בלבד. מכאן נובע רצוננו העז למצא דרך לחיים יהודיים אמיתיים ולהשתרשות בארץ.

נדמה לי, שהדגש הזה במוצאנו התרבותי נוצר בזמן המשבר, בתקופה שהיינו זקוקים לאיחוד, לתוספת דם חדש, להשלמה. אך במשך כל אותה התקופה לא היתה שום אפשרות להניע את המוסדות להוריש לנו קבוצה מגרעיני הארץ למען יבנו ביחד אתנו את כפר הנשיא. והיו הימים ימי משבר חמורים והמים באו עד נפש. ואולם היו מקומות אחרים שאצלם שרר כנראה מצב חמור עוד יותר וכתוצאה נשאר משק כפר הנשיא בעל כרחו חברה אנגלו-סקסית בלבד. אנו העדפנו לראות זאת כיחוד ולא כשבוש. דומני שנמצא את הכזב שביומרה ליחודנו המערבי בעצם העובדה ששערי המשק והחברה פתוחים תמיד רחב-רחב לכל הבאים. עצם פיתוחו של המשק ושגשוגו יהיו תלויים כתמיד בקליטת עליה מסוג חדש ומגוון.

במשך תקופה דומה, לפעמים גם קצרה יותר, נבנו הרבה משקים אחרים, שהישגם המשקי והחברתי בודאי איננו נופל משלנו. גאוותנו בביתנו - אך אסור שתסנוור את עינינו בפני המתרחש מסביב. ואם אמנם אנו אולי שונים משאר הארץ מבחינת המוצא, אנו מאוחדים עם הארץ מבחינת הדרך, ההשגים וההתמסרות לעם ישראל באשר הוא שם.

אדם.

ספור החצרן.

התאסתו מסביב, רבותי, ואספר לכם את ספורי הטראגי. לאלה אשר סובלים ממחלת לב, עצבניים או חלשים יתר על המידה - לא כדאי לכם לשבת, כי סיפורי יקפיא את הדם בעורקיכם: אתם רואים את שערות השיבה, את זקני הלבן כשלג - אין אלה תו-צאות הזקנה, אלא זה קרה בן לילה - או יותר נכון תוך חדש אחד.

כי הייתי "חצרן ילדים"!! - פניכם רועדות? אל תרעדו, חברי, התקרבו יותר אלי, הוציאו את המתעלפים ומלאו מקומותיהם, כי יש לי ספור לספר ואין זה ספור לחשכת הלילה, כמשדים ורוחות החצרנים עפים בחלל ומבסאים את יאושם.

לפני ששה חדשים קרה הדבר. הייתי אז בחור יפה, צעיר וגברי, ולא היו לי דאגות בעולם. יום בהיר אחד הופיעה אצלי משלחת מטעם המזכירות, ועדת החינוך, ועדת העבודה, ועדת החברה והשרברב (אין לי מושג למה השרברב - אבל הוא הופיע). "חבר," - פתח המזכיר, - "בקשת לצאת מעבודת המשרד לתקופת מה. ובכן, יש לנו עבודה מתאימה לך - חצרן ילדים. בתי הילדים מתמוטטים, החצרות ריקות מצעצו-עים, הגשם נכנס להחדרים, המכונות שבורות - האם תתן למצב זה להמשיך?" - -"כן!" - עניתי. - "כן?" - צעק המזכיר, -"כן?" - צעק מרכז העבודה. -"כן?" - צעק מרכז החינוך. -"כן?" - צעק השרברב, - "הוא קבל את המשרה בלי ויכוחים!!" - ובלווי נשיקות, לחיצות ידים וצלילי הנקיה יצאו ונעלמו.

מה לעשות? למחרת, השכם בבקר התיצבתי אצל סדרן העבודה ובקשתי לדעת, מה יש לעשות. -"מה יש לעשות?" - הוא ענה - "מי חצרן הילדים - אני או אתה? לך לעבודה, או שאביא אותך בפני ישיבת המזכירות!" - הלכתי ופניתי למרכז ועדת החי-נוך. הוא היה עסוק בעבודתו היום-יומית. -"מה יש לעשות?" - שאלתי. -"מי חצרן הילדים כאן, אני או..." - הפסקתי אותו באמצע משפט. - "אני הוא חצרן הילדים - אבל איפה הכלים? איפה המטמרים, הרגבים, ירק, אריזרים של אותו חצרן?" - מרכז החנוך הוריד את מכשיר הטלפון. - "הרגע, הרגע, חביבי, לך ומצא את חצרן הילדים היוצא ובקש ממנו!" - "אבל הוא נסע לאמריקה!" - עניתי - "אם ועדת החנוך מו-כנה להקציב לי 1500 פונט, אני מוכן לעשות כדבריך." - מרכז ועדת החינוך הרים את פטישו שוב, אבל חשב מעמיים והזמירו. - "אנל מאד מחיר כסף, ואין לי פנאי לחפש כלים. לך אתה, חפש בכל פנות המשק ובודאי תמצא את אוצר הכלים, המטמרים וכו', שהשאיר למענך ולמען הילדים!" -

הלכתי וחפשתי. עבר שבוע ועברו שבועיים וכל המטפלות הייכו אלי, והזמינו אותי לכוס תה. סוף סוף מצאתי את המריצה, המשמשת כלי הובלה של חצרן הילדים, ורכשתי את החומר הנחוץ. צעקות מרכזי הענפים עלו עד לשמים. סוף סוף חלי-תי פתקה ובה הודעה שלמחרת חצרן הילדים יופיע בבתים לטקור את המצב, הנזקים והחיקונים הדרושים. רכשתי מחברת עבה ועפרון עם גומי ויצאתי לסקירה. קבלת הפ-נים היתה יפה, נאה ופשוטה. כוס תה בכל בית ילדים, הילדים עמדו בחור לפני בחי-תם ושרו את השיר שחובר באופן מיוחד לקראת יום זה על ידי מרכז ועדת החנוך,

אשר נקרא "והחצרן ברוך הוא יצילנו מידם"; הסתכלתי, בדקתי, רשמתי ו-ברחתי. בכל בית היתה רשימת תיקונים יותר ארוכה מנאום מרכז המשק בראש השנה. נסיתי להאריך את הזמן עד שאתחיל בעבודה. הקמתי לי סככה קטנה להחזקת הכלים והטסמריה וכו', והשארתי מספיק מקום לכסא נוח, ארון ספרים, "שטקר" וקמקום חשמלי ועוד כל הנוחיות. אבל לכמה זמן אפשר להתחבאות בסככה. פחות מחדש לפי נסיוני, מפני שמרכז ועדת החינוך מצא את מקום מחבואי וצעק ואיים עד שלא יכולתי לשמוע את קול הרדיו. - התחלתי בעבודה. כל יום סחבתי את המריצה ומשאה מסביב לבתי הילדים. דפקתי מסמר כאן, שמתי וו שם, שמנתי פה מנעול וחקנתי ידית שם. לו יכולתי להמשיך בדרך זו כל יתר חיי לא הייתי מחלונן. אבל לא! הופיע הנגר. - "שמע חבוב" - הוא אמר, -"נודע לי, שהתכת לחצרן ילדים. ובכן, יש לי אלף ואחד ג'ובים לעשות בבתי הילדים, להכניס שמשות חדשות, לתקן חלונות, להכניס דלתות, לסדר תריסים, לעשות ארונות וכו'. אשאיר לך את הרשימה והחמר תמצא בנגריה. שלום, והצלחה בעבודתך החדשה!"

ירדתי לנגריה והעמסתי על 2 טרילורים את החמר הדרוש ומאחוריהם קשרתי את המריצה וסחבתי אותם לבתי הילדים.(טרקטור לא היה פנוי לעבודה של מה בכך). על יד בתי הילדים פגשתי את הבנאי. -"שמע, חבר," - אמר - "אתה לא בסדר. כל העבודות הקטנות בשטח בתי הילדים שייכות אליך. תקח אתה מלט וחצץ וזיפזיף וברזל ותתחיל לעשות "שנוגרים" לבית הספר החדש, אחר כך יש בורות לחפור בחצר בית החינוכית וגדר להקים, ואחר כך תבנה אלי לקבלת יתר העבודות הדרושות. שלום" סחבתי את המריצה, שני טרילרים, 4 כרכרות ושתי עגלות לחצר הבנין והעמסתי חמרי בנין. בדרך ראיתי את השרברב, אבל עשיתי טיבוב גדול מסביב לראש פנה ועל ידי כך לא נפגשנו. הגעתי סוף סוף לבתי הילדים והתחלתי בעבודה. הבית הראשון הילדים ישבו על ספסלים והיכו לבואי. המטפלות הציגו אותי בפני הילדים ואז עזבו אותי לנפשי. הרמתי פטיש. -"מה זה?" - צעקו הילדים. הסברתי בדיוק מה זה פטיש, למה משתמשים בו, הצגתי כמה עבודות קטנות ולאחר מחיאות כפים ממושכת פניתי לעבודה. הרמתי פטיש - "מה זה?" - צעקו הילדים - ולא עניתי. צעקו ושאלו, אבל לא עניתי. דפקתי את אצבעותי וכולם צחקו. קללתי אותם והם קללו בחזרה. הם יגעו לקלל יותר מאני ושתקתי. -"מה זה?" - צעקו, כשהרמתי מברג. לא עניתי, והם צעקו, קללו ובכו. המטפלת חזרה וצעקה עלי -"בור אתה, מפלצת. למה אינך מונע מהילדים. זה הנוך? למה הם בוכים? גלם אתה!" - ידעתי שלא יהיה תה בבית זה להרבה זמן. אוחה תמונה חזרה בכל בית ובית בוריאציות שונות. הילדים בזו לי, המטפלות מנעו ממני את המשקה האהוב עלי וההוריה הפסיקו לדבר אתי. מרכז ועדת החינוך והמטפלות האשימו אותי בנשיאת פנים בבתים מסוימים וטענו שאני מקדיש יותר זמן לבית פלוני מאשר לבית אלמוני. הילדים רגמו אותי באבנים ותהלוכת המריצות, העגלות, הטרילרים ארכה יותר ויותר כשמרכזי מפעלי המלאכה הוסיפו לי עבודות.

החזקתי מעמד כחדש ימים ושערותי הלבינו וקמטים עמוקים הופיעו במצחי הרחב. ברחתי לראש פנה (לא היו לי 1500 פונט להגיע לאמריקה כמו קודמי במצוע) ושם עבדתי בכבישים ובסיקול ועבודות צבוריות אחרות כל יתר זמני.

המקרבנו יותר, רבותי, לאש הבוערת, נשמעו לדברי. אל הקבלו על עצמכם את עבודת חצרן הילדים בלי תנאים מיוחדים – והתבצרים הם שירחיקו את כל הילדים, הממלות, והחורים, ומרכזי ועדות החנוך, ומרכזי מפעלי הנלאכה מהמשק. אז עבודת חצרן הילדים עלולה להיות נוחה ומתאימה לבני אדם.

שלום.

המשק בקצור

אם נסתכל בלוח סדור העבודה של לפני 13 שנה, ובשוה אותו עם זה של היום, לא נאמין שהנדים שייכים לאותו משק. כביש, סקול, גן ירק, קצורים, רפת, מספוא וכו' – איפה הם היום? היום אנחנו עובדים עם שורה של עניים מפותחים אשר מהמיתים לנו קיום לעתיד, למרות הבעיות והמעצקים של העבר והווה. הבה נציץ לרגע קט אחרונית, ונסקור בקצור את התפתחות עניינו במשך 13 שנות המצוה שלנו:

סכמטית ניתן לחלק את התפתחות ארבע הקומות – האחדות – התפשטות – התעוררות והתארגנות – והתבססות.

את השנים הראשונות אפשר להשוות לכל בקודה חדשה אשר עלתה על הקרקע באמצע תקופה של מלחמת העצמאות. מול לועות הנשק של האויב התבטלנו, ועיקר רכוזנו היה על התבצרות. אך כבר המלה זה התחלנו לא להרגיש ליתר ההתישבויות כגילנו. היכן היו ידינו הימניות? נשינו וילדינו? הקרבת הדרוך היתה קשה, אך כשלבסוף הצטרפו אלינו מפתחינו מחדרה, התארגנו לעבודות החמוניות בענפי הצרכים אשר החילונו. אך הסקול, בנית הכביש, השמירה, ההתבצרות, גן הירק ואף הרפת והדיר לא היו מקור לפרנסה. הועדנו להקים מפעלן ביתי יציקה זעיר, אך גם הוא לא הושיע. בסכום, הוטר ידע ובקיעות, פצול השמחים והקופה בסיבות ארוכות, גרמה לנו לדרוך במקום עד 1952 למרות ההתקדמות האמיתית.

לאט לאט נכנסנו לתבנית המקובלת והשגרתית של יקוב צעיר חדש, ופתחנו את כל הענפים הידועים דאז – פלחה, גן ירק, מספוא, רפת, צאן, לול, ומפעל – אילו הסתבכנו בהפירה בדיכות רבים. ודוקא עובדה זו בין היתר היא שמסמלת את התקופה השניה שבהתפתחותנו. השקעות, השקעות, ועוד השקעות! עם רגש על קנית כלי יאור. עוד לא חבבנו אז שצריך ממון להשקעות, לכן אפשר לומר שנכנסנו לטבוניים לכליים שלא יאומנו.

ולאור ההסתבכויות הכספיות, תנאי הקיום של החברים הוזנחו, ובכנסת אווירה של אי יציבות חברתית. מבחינת המודות בוססנו – אך מצדינו עבדנו בימי מבחן קשים היותר, ורק הוודות לכח ההתמדה, העקשנות, הזיזמה, והאווירה, הצלחנו להתעורר מהלום הנלהות הדרוך הזה, ובשנת 1958 הצלחנו לעמוד על דרישתנו שמצבנו המשקי הייב בדיקה מחדש.

התקופה השלישית החלה. כל ענף עבר את עולמו הנתוחים, מספר פעמים. והמנתחים לא היו אותם עולים ירוקים מלפני עשר שנים, אלא הקלאים אשר הרשו בחיבוז רב במשך עשר שנות עמל. למדנו בדרך הקשה והיקרה – אבל

למדנו. למדנו מה הקרקע שלנו מסוגל להניב, ואיך לטפל בו שיניב את המכסימום. למדנו את תנאי הסביבה האקלימיים, הידיים והמעשיים. למדנו איך ליעל את העבודה. בקצור חלקה היקר התחיל להחזיר את גמולו. הקופת התכנון היסודי והקדנית החלה לאור תנאים המציאותיים השוררים. ללא רחמנות — אמנם עם הרגשה כאב — הסלנו כבר אבל מצד שני הרחבנו ויצרנו אחריים. חוק הג'ונגל הקר שלט — החלשים נטרפו — החזקים שלטו. וכך נכנסו לקופה הרביעית.

בית יציקה מיוחד, מבוון במחלקותיו, ומפורסם בתוצרתו ועבודתו הן בארץ והן בחו"ל, הוא דוגמא של התכנסות ממשיך וכמו כן יתר עניינו. אנו מעינו הרחבנו מעבר לגבולה-1600 מחציתו הוא בפוחים. שמח בריכות הדגים הוכפל ל3500. 3900 של שמחי השלחין נוקדו ומופחו לגדולי כותנה, אספסת ועדר. חלול, למרות בעיותיו השונות, הוגדל לאפירות של 12,000 מטילות, ומחזור של 50 מון בשנה. ענף הצאן סוף-סוף מצא את רגליו, ואף השלחה, בתנאים אקלימיים רגילים, מסוגל להניב יבולים יפים. נוסף על כך, נמענו חשבון פרדס של 200 ד', בעיקר לאנן ההכנסה ולצבלותיהם-העובדות ביכרנה הקשה.

אשר לאמר שהתכסנו ! היסוד בטמה מוכנה, והדלתות הינם פתוחות לפנינו, ואין מה לחשוש. גרעין חדש הצלחנו לקלוט ב-100% הן מחינה חברתית והן מבחינה מספרית. עובדה זו בעצמה עוזרת לנו בקליטת חברים נוספים נוספים. מה עם ילדינו — — גם בשמחת זה לא הרפנו — — הבכורים כבר הגיעו ל-י'א, והעורף הוא ריקשית — חברת ילדים של כ- 80 ילדי ב"ס.

כן התשובה מונחת כאן לעינינו. האם הצלחנו בהקמת משק? האם יבוא חברה יציבה? האם בסנו ענפים מקור הכנסה וקיום לעתיד? האם הנחנו קו שילדינו ימשיכו בו? כן, כן וכן. אפשר לסכם ההגיגת הבר מצוה שלנו שמלאנו את חובותינו ומצוותינו. אך הדרך עדיין קשה וארוכה. שגשוג כלכלי עוד רחוק ורק הזמן יעזור לנו להתגבר על בעיה זו. נמשיך בדרכנו לקראת יצירת בית קבע לנו ולילדינו.

אדי

הרצוי והמצוי - תרהורים על חיי תרבות.

חיי התרבות של חברה מראים את ה"סך הכל" על הרמה האישית והתרבותית של רוב החברה. רב הוא הקשר בין פיתוח חיי תרבות שלנו עם ההתפתחות האישית של חברינו. ממילא רוב בני אדם נוטים לוותר על חיי תרבות יצירתיים ברגע שהם מגיעים לגיל הביניים.

במשך 13 השנים האחרונות הגענו בדרך לא דרך לדפוסי תרבות קולקטיביים שנותנים ביטוי יאה לחגים ולמאורעות הקיבוץ. אמנם, בלי ספק הגענו בזמן האחרון בשטח התרבות ל"צריכה במקום" וחבל. הרי היום תרבותנו היא לא רק קנין אישי של כל חבר אלא דמותה גם משפיעה השפעה מכרעת על דמות דור הממשיכים שגדל בינינו. ובכן, חשוב היה לשים את הדגש בשנים הבאות לא רק "בתרבות חברתית", אלא גם בתרבות האישית. בזה יש לא רק להלחם בתהליך של הזדקנות רוחנית אלא יש גם להגיע לבדק בית של המצוי והרצוי בתרבותנו.

רובנו התחנכנו בתנועות נוער. במשך שנים ינקנו חרבות ודעה ממקורות הציונות והוגיה. התעסקות תרבותית זו היתה בודאי בעלת חשיבות רבה. בעיקר נעזרנו על ידה להגיע לידי החלטה מבוססת בענין עליתנו. אך ברגע שהתחלנו להשתרש בארץ ולחיות חיים יהודיים מלאים, הרי הרבה מידיעות אלה הפכו לידיעות פסיביות (סבילות), להן יש אמנם ערך אבסולוטי אך בלי שיהיה עוד צרך לחדשן ולפתחן.

ובכן רבים מאתנו נותרו עם חלל ריק בשטח התרבות. היינו צריכים לצאת למרחב, אך קטה עד למאד להתפנות לאופקים חדשים בעול של חיי חקלאות ומעש.

היו חברים אחרים - ומספרם אינו מבוטל כלל, שסיימו את שנות נערותם בתקופת המלחמה ובשל כך נשארו עם "חורים" גדולים בהשכלתם הכללית והיהודית גם יחד.

שני הגורמים הללו מפריעים לנו לא רק בעריכת חיי התרבות אלא גם בהכשרה מקצועית וכו'. עובדה זו מוכרחה להעיק עלינו מאד. יש להקציב מיטב הכסף, הזמן והמחשבה, כדי לעזור לחברינו להעשיר את חייהם הרוחניים על ידי חזרה למקורות ההשכלה.

במשך 13 שנות קיומנו עבדו ממיטב חברינו בשטח התרבות. היו ועדות שערכו מחקרים ושאלונים חשובים, היו ועדות אחרות שהרימו את קרן החגים. קבוצת חברים חשובה גם עשתה לילות כימים כדי להקים ספריה ראויה לשמה - ובכן, חבל שנבזבז את הידע הנגנז.

דומני, שנסיון השנים ילמדנו, שהיתה פעולה יצירה כלשהי בשטחים מסוימים והם: א) זמרה ומוסיקה, ב) דרמה - וה"זיג" הוא אמצעי דרמטי חשוב ויצירתי. ג) מלאכת יד וציור ד) חרבות הגוף וריקוד ה)חנ"ך, ו) עולם הספר והספרות (מספר הקוראים הוא גדול, הענין בספרות מכל המינים הולך וגדל.) ז) גננות נוי ומשחלה, ח) הכרת האיזור.

המסקנה מתבקשת מעצמה. אנחנו מוכרחים להכשיר לאלתר אנשים שידריכו את החוגים הדרכה של ממש. בד בבד עם זה יש להעריך את ההשקעה הדרושה כדי להשיג את הציוד ההכרחי שבלעדיו אי-אפשר ואף אסור לפתח את פעולותינו בכל השטחים הנ"ל. יש לקחת בחשבון שכל "מדריך" לעתיד יצטרך להדריך בעת ובעונה אחת 3 מינים של חוגים: מבוגרים, השכבה הצעירה ואף ילדי בית הספר. הרי קטרי הגומלין בין התענינות הגילים השונים.

אם כאן המדובר הוא על המצוי, יש עתה להענות את תשומת לבנו לרצון בשטח החרבות.

רוב זמננו אנו מבלים בעבודה, שפוק בעבודה והצלחה מקצועית הם אבני הבוחן להמשך חיינו. ואמנם חסר בטוי ואף עדוד למרכז חיינו, דהיינו לעבודה בעולם התרבות. הרבה חברים מתמסרים מדי פעם לקריאה מקצועית. למרות חוסר הזמן ולמרות העייפות הרבה. אי פה - אי שם חבר יוצא להשתלמות מקצועית מקוצרת. ובכן, דחופה היא בעית ההשכלה המקצועית. אין להסתפק ברכישת ספרים, יש לבדוק את כל האמצעים המודרניים, הקיימים למען עידוד ההשתלמות המקצועית בכל הענפים ולא כל שכן בשרותים. אני כאחד רואה בשטח זה מקום לפעולה תרבותית רבה. יש להביא מרצים לחוג של עובדי ענף, אפילו אם הוא המצומצם ביותר. ויש אף להקפיד על כך, שבני הזוג של עובדי הענפים יתחתפו בפעולה. חשיבות דומה גם לדיון במאורעות הענף בחברה כולה ולמפעל הסברה בקרב הנוער המתבגר והמתקרב להחלטות חשובות בבחירת המקצוע.

אין אנו מעריכים די הצרך את המספר הרב של חברים המתמסרים אצלנו להקרנת סרטים. אנו ממש מחויבים לצאת לפעולה הסברתית - תרבותית, כדי לתת ביטוי הולם להתענינות בחברה בסרט הטוב. בבוא הזמן יש לערוך כעין פסטיבל הסרט. חלילה לנו להסתפק בהבאת סרטים. עלינו גם להזקיק אנשי מקצוע מעולים למען חנוך להבחנה באומנות הסרט - ובמיוחד בקרב הנוער והשכבה הצעירה.

עוד המדובר על הרצוי. אני קורא אתגר לאותם האנשים, שהבליטו חוסר ההתענינות בפוליטיקה כהיטג מיוחד של בית כפר הנטיא. לא נרד למשמעות של חיי הארץ אם לא נשתדל בכל הלב לקחת חלק פעיל במתרחש. ובכן, יש לקיים חוג רציני לעניני מדיניות. אין בושה בכך שיש בינינו אנשים בעלי דעות שונות, כל עוד שאנו מסכימים במשותף שבדרכנו יש לחנך את הציבור כולו לקראת הבנת המתרחש במדינה.

בודאי תגידו שאמנם פסחתי על הבעיה הכאובה ביותר: בעיית העברית.
היום הבעיה העקרית היא אינה עוד ענין לימוד השפה. אדרבא - היא בעיה של שמיעת שפה כהלכתה. שיבושי לשון ודלותה - הן בעכרנו. כאן אין פתרון קל וזול, ואסור גם להסתמך על כך, שהבנים יכריעו.

אין די בלימוד שפה מספר או מפי מורה. אנחנו נצטרך לעשות בנוסף לכך את כל המאמצים, כדי להביא את השפה העברית הטובה לכפר הנשיא. קיומה בארץ הרבה להקות דרמטיות טובות, שהבאתן אינה קשורה בהוצאות גדולות - ובואן ישפיע יותר מספר סגור. הוראת העברית אינה צריכה להסתפק בדרך המישרין, גם בדרך עקיפין אפשר ללמוד - וכל שמרבה יצליח.

פעולתנו התרבותית צריכה ליצור תרבות כפרית יוצרת, כשבמרכזה הפרט והחברה.

אדם.

חברת הילדים.

יש לנו כיום בבית ספרנו כ-70 ילדים, אשר מתח גילם הוא מ-7 ועד 17, והם מחולקים ל-5 חברות למידה - כיתות. אחת הבעיות העומדות בפנינו מאז התקיימה יותר מכתה אחת, היא גיבוש קבוצות ילדים אלה, שכל אחת מהן היא חברה בעלת תכן משלה, לחברת ילדי בית ספר אחת עם תכן והוי מיוחד ומשותף.

קיימים מכשולים - ההתחרות וההתגרות הטבעית בין הכיתות, סדר היום הגדוש והולך עם הסבגרות הכתה, חסר מחשבה ויזמה, או אף לפעמים ההתענינות המס-קלת לכך מצד המחנכים, וכו'.

אולם אין ספק בכך, כי קיים הצרך וגם הרצון לקיים מסגרת משותפת, אשר מתאסף ויוצרת גם מלבד מספר טקסי חגים המשותפים, כפי שהתקיימו עד כה. אפילו אלה גרמו לפליאה: כמה יפה הסתדרו הילדים ביניהם, איך ידעו לחלק תפקי-דים וליטול חובה! נזכיר למשל את חגיגות ל"ג בעמר המשותפות לכל הכיתות, את העבודה המשותפת של מספר כיתות במבצעים ממושכים כמו משק חי וצומח, ארגון משחקי ספורט חפשיים, הדרכת קבוצות ילדים על ידי ילדי הכיתות הגבוהות יותר.

לדעתנו הגיע הזמן לדאוג למסגרת ממשית של חברת הילדים ולמלאותה תכן של ממש. שטחי המגע אינם מעטים ואפשר ליצור נוספים ולהפכם למפעלים ומבצעים של החברה: הנוי מסביב לבית הספר, גן הירק והלול, הקמת סוכות לכיתות, מסיבות לחגים, אירועים ספורטיביים, עתון חברת הילדים, דיונים משותפים, חוגים, ועוד.

לדאבוננו מעט נסיוננו בשטח זה ועלינו לחפש ולמצוא את הדרך. ראשית כל עלינו לשאוב לביטול המחיצות שנוצרות בין הכיתות בשל ענינים של מה בכך, אם

הם מעשי התפרעות של כתה מסוימת, השגת גבול שמדעת או לא מדעת, התגרויות והת-נצחויות. ושניה עלינו לשאוף להעמיק, להדגיש ואף ליצור את המשותף שבין הכיתות. בדברים רבים מספיק, אם המחנכים נוטלים תחילה את היזמה בידיהם, יהא זה בארגון מסיבות ראש חדש משותפות, יהא זה בתכנית ה"מועדון" של חברת הילדים, בה יוזמן אורח, ילמד ריקוד, ישמע תקליט, יהא זה ביצירת בטאון חברת הילדים, לו יתרמו מכל הכיתות, בארגון חוגים משותפים ועוד.

בדברים אחרים עומדים אנו בחביעתנו למשק, שיושיט לנו עזרתו, כדי לאפשר פעולה משותפת, בעיקר בשטחים המעשיים ביותר. נזכיר כאן את ארגון משק הי-לדים, אשר מוכרח לגדול, באם הוא צריך להקיף את הכיתות כלן. המחנכים אינם יכו-לים, לא מבחינת ידיעותיהם המקצועיות ולא מבחינת הזמן, העומד לרשותם, לנהל משק ילדים בהיקף הנדרש. בראש משק הילדים צריך לעמוד חבר בעל ידיעות, יזמה ויכלת הדרכה, אשר יבטיח, שעבודת הילדים תשא פרי. כמו כן אנו זקוקים לעזרת החברים בהדרכת חוגים, יהא זה במלאכה, כמו נגרות, באמנות, וכן בהרחבת שטחי השכלה שונים.

שושנה.

ילדינו כותבים.

חברת הילדים כיום.

קשה לומר שקיימת אצלנו חברת ילדים במובן הרגיל וכפי שמשתמע הדבר במשקים אחרים. הדבר הבולט הוא העדר מטרת מקובלת. המסרת הזאת כמובן תתגבש יום אחד, אבל לעת-עתה לא ניכרת פעולה נמרצת בכיוון זה.

אי אפשר לומר שהמצב בכתות הגבוהות (י"א, ט') הוא "אבוד", אבל ברור שאיננו טוב ביותר, אם כי אפשר להבין זאת מהיותן הכתות הראשונות וכל התחלה היא קשה. החטיבה והתנועה אינן תופשות מקום רב כאן. שנים של מדריכים מן החוץ ואי רציפות בפעולות הורידו את הענין ואפילו יצרו הלך רוח של לא-אכפתיות וזלזול. לעת אפשר להבחין בהתחלה של מסורת תנועתית קצת יותר מגובשת אצל כתה ו'. סוף סוף נמצאו מדריכים מקרב המשק עצמו, דבר שעורר גם את הכתות הגבוהות ונקוה שהמ-צב יתמיד וישתפר.

החסרון בחוגים גם הוא בולט ורצוי שיתחילו כבר עכשו בפעולה ממשית תוך הבטחת הרציפות במשך כל השנה. זה אמור ביחוד לגבי הכתות הגבוהות.

הקשר בין הכתות רופף למדי, אבל מספר פעולות משותפות ומצלחות הראו, שרצוי להמשיך בהן. ראוי להקים מפעל, שישתף את כל הכתות כגון משק חי (שאגב כבר זמן רב בתכנית, אך עדיין לא יצא משלב זה). אולי מצטיירת כאן תמונה די עגומה של חברת ילדים, אבל אין לנו ממה לחשוש: בשלוש הכתות הצעירות, שהן גדולות יח-סית, כבר מסתמנים נכונות יותר גדולה, רצון רב יותר וגבוש חברתי. כל הסימנים לעתיד יותר טוב ועם עזרה והבנה מצד מוסדות המשק, מספר מספיק של מדריכים ורצון טוב של הילדים עצמם, הרי האפשרות של חברת ילדים פעילה ותוססת היא מבטחת.

שושי (קב' אריה)

ה ת ק ד מ ו ת מ ש ק ב ו

[illegible] בחודש כמה תרנגולים ותוכלים, עכשיו הרי בתעמ ולא היו, לול כמה [illegible] תרנגולות, רשת כמה [illegible] וחדשה [illegible].
עד מים לא היה בחודש, וכל יום הטרחנו להוציל מים מהכורים. ותנק מים עלית. [illegible] ואין [illegible] מעמק מטורה ליד הבול, [illegible] לגדל [illegible] מדרום מיל [illegible] מור.

כ ך ה י ה ה ז , א ך כ י ד ?

ה ת י ם מלבינים [illegible] בגרם אדומים. מלא [illegible], [illegible],
[illegible] [illegible] עם מים הכלים [illegible] לה [illegible].
ה מ ר ,מעו מלא [illegible] המביב כל כך הרחה [illegible] עד כי אין מטביע [illegible] לקמפו.
[illegible], [illegible], אגמים, [illegible], [illegible].
ל ו ל [illegible] תרנגולות מקרקרות ומטילות, ואין הגדולים [illegible] העליון.
ד י [illegible] עם [illegible] ומליות.
[illegible] [illegible], אחר מיצר [illegible] לחשקא [illegible] ל עונים [illegible]
[illegible] כבר [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] אחר
יקראו "ג מ ד א ".
ב ת י [illegible] אין [illegible] [illegible] יכולים [illegible] [illegible].

מאסרים אין בעיות כי המשק עבר לבעלות [illegible] יד.

ו ה ת ר י [illegible] אחר [illegible] בו רובם הם [illegible], אחר [illegible] לנועה "הכוכבים" [illegible] ומשם [illegible] לעלות [illegible], ולבנות [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 13 [illegible] עבודה ועבל [illegible] [illegible] לכן על יום הולדתו ה-13 ומעמד [illegible] עד עתה, כן [illegible] ו י ב ל י ה ה ל א ה.

צ י ל ה, [illegible] [illegible]
(גיל 12)

מ ש ק ה י ל ד י ם.

לכתה ו', כתה עופר, ולכתה שלנו, כתה עשור, יש משק ילדים משותף. יש לנו לול ובו תרנגולות, אודים וברוזים.את הביצים אנו מוכרים למטבח ומקבלים כסף המשמש לקניית דברים לקבוצת הילדים. יש לנו גם גנת ירק ובה גדלנו במשך השנים כל מיני ירקות. חלק הירקות אנו מוכרים למטבח וחלק אוכלים בכתותינו.

יש לנו שובך שהתחלנו לגדל בו יונים לפני כחצי שנה ומאז הם מתרבים במהירות.

כמעט כל שנה אנו מקבלים מהדיר טלאים ומטפלים בהם.

עכשו אנחנו משתפים במשק הילדים גם את כתה ב'. הם עדין לא ערוכים הרבה,אבל עוד מעט הם יכנסו למסלול העבודה הרגיל.לדעתי הם [illegible] לעבוד אתנו ויש גם להכניס כתות חדשות בבא הזמן./ רחל ר.-קב.עשור

[illegible] (ו[illegible] לילדינו קבוצה אחרת) לדמות משק [illegible]
בכפר [illegible] היה. [illegible] לעיין [illegible] הילדים, לדמות [illegible] הילדים בסדר,
והכל [illegible].

אך יש בן עוד כמה בעיות בקשר: [illegible] המשק [illegible] בקבוצה
[illegible] ההתרבות [illegible] ההתרבות.

דוגמה להתרבות הילדים: [illegible] היו אנו [illegible] הזדמנות,
[illegible] לדמות [illegible] ההתרבות [illegible] הקיקר
לילדי [illegible] הבן [illegible].
[illegible] ילדים [illegible] לקדם [illegible], [illegible]
לבו [illegible] יכולים [illegible] הדרה. [illegible] ילדי [illegible] לדמות
המשק שכן, [illegible] לדמות [illegible] [illegible] זה
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
הדה, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
יהד [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
וילדיו. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
יתר על כן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

ר י ה.

עלון זה מדגים את כח המר-מכורה של יהודנו, אך ביל הסביה לכו מעיר בדה מהרהה. מ מובה ה ביש הראשונה של קייומנו בלעה הספריה אחרי ההשתחררות הכללית של המקו.

רק בינואר ימלאו חמש שנים לתרבות מחרי של ספריתנו.

כד ההולכו עם אלף ספרים והיום אנחנו מונים ל-4000 ספר. והוקים הדמנים אבהה הבר הפש אבל הנרו בחיר המר לקריאה. היום ל אורה 80% של הקוראים מתבטאים בספריה מאופן המידי, ופעמיים בשבוע מקבלים הספריה מקום מפגש הברתי. כאן מתלבטים דעות על ספרים ורבל מהוריעות היום, כאן ממליץ איש לרעהו על ספר הבדאי לקרא. להגיד שהספריה ירשה את מקום המקלחה האיכותית מבחינה הברתית.

נעת האחרון מרבה גם השתתפות הילדים הגדולים בספריה ובקשת לבנים לספק את דרישותיהם לחמר קריאה. הקמתנו קמן מדי בנדי לספק את הדרישות הרבות של הלקי ההברה הרבים.

א.)ספרות עברית מקורית - במיוחד לאלה שדה עמה מנסים את כחם בקריאה העברית.

ב.)ספרות מתרגמת - לאלה שאינם קוראים את המקור.

ג.)ספרות אנגלית מודרנית-שזאת למעשה הדרישה של רב הקוראים.

אנחנו עובדים בשיטה של ספריה שתותה להחר שהיא בלי מקום הפיתה המהלחה היותר. אנחנו פה דרוקים לבני נוערים - עבודה נרטפה של השתרן מסדורים, והדרכת החבר - במינהל הדרך הנעיר - בעמדה בספריה הנוערית.

גם בהתרחבות אשה נעדנו נעדים גדולים בנים האחרונה - הוזדרך צר בבדי הדר התרבות הנענו היום לבני הדרים גדולים. יי נורך בחיים נוספים כעת, ובעתיד הלא רחוק גם בנין יותר גדול מדי לאכסן את מספר הספרים ההולך וגדל.

לאחרונה הרב הכסיקה הספריה המקבוצים לגדל בגלל חפסקה מקור הנכנסה מה"פרנקל- טראסט" באנגליה. בחדרי ההבדים נמצאים כ-150 כרכים מהקור זה.

אנו רוצים להודות למר ראובן גרבס מארה"ב, העד הלוהיה הכרכים אשר מתרומה חוסמת רביבית לספריה.

אנחנו מקווים שהספריה תמשיך להתרחב על אה מקור הנאה והינוך להחדרים בשביל הנוערה.

לו ס. / הספרן.

המזכירות....

לכל הדעות הייתי אדם נורמלי בהחלט עד שהאספה הכללית בחרה בי - כן, בי, מתוך 150 החברים שבמשק - להיות סדרן עבודה. מה שאני כבר מבין מסדר ועד כמה שאני כבר מעונין בעבודה, היו יכולים למצוא בקלות עוד 149 מועמדים יותר מתאימים לתפקיד ממני. מה יכולתי לעשות? בקשתי רשות הדיבור שבע פעמים והערתי שמנה הערות לסדר היום, ואף דיברתי, לפי פרטי-הכל, פי שלוש יותר מכל יתר החברים ביחד, אך כל זה לא עזר. עד היום נדמה לי, שמשהו לא היה כשורה באותה האספה. היות ושמי היה היחיד, שהופיע כהצעה לתפקיד, ובחצבעה הצביעו 5 בעד, 4 נגד וכל 112 הנוכחים האחרים נמנעו מהצבעה. תחי הדמוקרטיה! מאותו ערב התחלתי לרענן את תקופת הענש שהוטל עלי. איזו חוצפה, כבר בדרכי הביתה מהאספה, נגשה אלי דמות אפלה יובהיוך רחב הכרידה על פנצ'ר בפעוטון 2. למזלי עוד הצלחתי למלמל משהו על "אז לך למנסר לתקן אותו" והספקתי להתחמק מאותו שורת שיחים.

עד היום הזה אני [illegible] הראשון שלי ליד לוח הסידור. אוי! לוח הסידור - אותו מפלצת! כדי להסביר לכל המתמימים, אך מאושרים, אשר מימיהם לא ראו לוח סידור מקרוב, אני מרגיש חובה לעצמי לתת הסבר כלשהו. האם מעט שמעתם על מכונת א.ב.אם. אוטומטית, או על מוח אלקטרוני? ובכן כל תינוק הגה יכול להפעיל אותם לעומת ההמצאה המסובכת הזאת. בבשימה מופיעים שמות החברים, כן, כן, חברי המשק (אלה שדנו אותי). ובכל זאת ביניהם [illegible] לפחות 15 שמות שמימי לא שמעתי עליהם - שלא לדבר על זנב הרשימה, אורח 1, אורח 2, עד לאורח 7 ולבסוף עוד ארבעה שמות כתובים באנגלית, שכנראה לא ניתן לכתבם בעברית. בשורה העליונה מתמשכת רשימה ארוכה של ענפי המשק והעבודה למיניהם. אך מי אי פעם שמע אצלנו על סנימרים ילדים, על גידול דבורים, אם הספקה לבהמות? על כל אלה, באותו ערב שחור, ניסמתי לבדי ובלמוד בצד האחד של חשבון ענק זה, כי הגורל רצה שהסדרן היוצא (לחרות!) נתקף בולקת חבורה של האזן שמאלית ורוח, ליטתו - ובצד השני ניצבו לפחות מאה דוגות עיניים דומעות שמעולם לא הכרתים, והמרכזן, טליחה המדברה מהלה.

לא אכנס כאן לכל העתים על מה שקרה באותו ערב רב-המתח, או בכל אחד מ-400 הערבים אחריו, אבל אמנה כאן רק כמה מהגורמים, אשר סוף סוף הביאוני עד הלום.

הרשוני לשאול אתכם שאלה פשוטה. האם יש לכם ידידים, חברים, או מכרים?... אז למה שלא יהיו גם לי? במה פשעתי שהורחקתי מכל מעגל חברתי? כבר לא רוצים לדבר אתי ואני לכשעצמי ממאד לדבר עם חבר אחר, ואף יהיה זה היה הטוב ביותר - לשעבר! רק להוגמא, לפני חודש שכני הלה בשפעת, וכשאלתי את אשתו, כעבור שבועיים, מה שלומו, קבלתי נעל בראש. כשידידי חזר משבוע נופש, ושאלתי, איך היה, נזרק לי במרצוף - "יש לי עוד 3 ימים". ממש הפכו אותי לבן חורג. כבר פחדתי לגשת למבשלות ולחלק מתמאה על טיב הבישול, או למחטנאית.

ולהודות לה , על שהסכיקו לגהץ לי 2 חולצות באותו שבוע. לאט לאט נכנסו ב1 התסביכים השונים - כגון שהפסקתי לאכול בחדר האוכל, את השבת שלי ביליתי באור-וה פן ימצאו אותי, ובזמן האחרון לא ראיתי ברירה , אלא לחדול מללכת במדרכות ולהשתמש במקום זה בתעלות הקשר המקיפות את המשק.

לא היה רחוק אותו ערב, אשר חתם על גמר המחקופה. באותו ערב בלהות 3 מרכזי ענפים זרקו לי את יומניהם, שנים את מפחחותיהם, 5 בחורות יצאו מהסי-דור בבכי מר, 4 חברים מתוך סיבות שונות איימו על שביתה, ואחרי שבריון המשק הלם בלוח הסידור בראשי, אבדה הכרתי והתעוררתי רק כעבור שבוע בביח החולים.

אדי.

משמרת לילה בחריש.

בהתרומם הרגבים, בהתפוררם ובנפלם עולה אבק דק כענן טמיך, שחודר לעינים ולנחיריים ואתה משחעל בעל כרחך. החושך עולה וגובר והרי החרמון מש-תנים מגוש מוצק לאיזור לא מוגדר, חשוך יותר, שגבולותיו מצטמקים מרגע לרגע ונעשים מטושטשים. בעת שקו התלם המתקרב אליך, נעלם לגמרי, אתה מדליק בהיסוס את הפנסים ואתה עטוף בן רגע בעולם זעיר של אור וצללים מודדים, המחקרבים ומחרחקים, הנוטאים אותך ונישאים גם יחד עם תנועתך קדימה.מאחוריך קופץ ומר-קד חבל ההפעלה של המחרשה, כלץ על במה מוארת. הפנסים האחוריים מאירים את גלגלי הדיסק המסתובבים לאטם, בזמן שגלגלי המחרשה האחוריים נשארים בחשכה. המחרשה כבר לא מכונה אלא יצור חי, שבהתמדה ובאופן יעיל חופר, מרים והופך ששה נתחים של אדמה נוזלית למראית עין. הסתכל קדימה, אחר כך אחורה, והקשב לרעש החד-גוני של המנוע. כמה גיצים נפלטים ממנו, עולים לקראת הכוכבים ונעל-מים. הכוכביש נוצצים כחברים וחיקים ובטוחים, שברית והבנה שורר ביניהם זה מכבר. הנה חמים ונגמרים הדמדומים האחרונים של היום והנך המושל היחיד בעולם זעיר שמסביב.

הלילה הולך ונמשך - כל שעה ארוכה מחברתה. והנך מחפש משהו להאחז בו, כדי להתגבר על השעמום והעייפות. על מה חושב אתה בשעות הנהיגה הארוכות? על הכל, מכל, כל! על עבר, הוה ועתיד, טרגדיה וקומדיה, אהבה ופוליטיקה, זכרונות ותקוות - מחשבותיך עוברות נוטאים אלה בלי סדר והגיון. אתה חושב בקצב המנוע, והמחשבות מתחלפות בסוף התלם, כשאתה מרים את הסכיניים ומסובב את הסרקסור. אבל כל זה לא מספיק כדי להתגבר על השעמום, כשהשעות הולכות ומתארכות יותר, כשראשך ריק ממחשבות ורעיונות והנך מרגיש שכבר לא תוכל להמשיך - אזי תשיר - תשיר בקול רם. בהתחלה כדי להתעורר במובן הפיזי והרוחני גם יחד, לאחר מכן תזמזם שירי מקהלה, אופרה, נוטאים מיצירות מוכרות, מנגינות הג'ז והבלוז, שירי עם וחסידים - יש לחן לכל מצב רוח.כשהכל הולך כשורה,

יתערבבו הרעיונות והמגמות עם טרטור המכונה שמתחתיך ויתהוה שיווי משקל נפשי עד למטבר הבא.

בעת שהנך נע באי המואר שלך, נעשה כל כוכב־נאוך לחבר־טוב; מכונה העורכת את דרכה על כביש הגבול הצפוני המתפתל, מדרחת החצים על הכביש הראשי לקרית שמנה, שרשרת ישובי הספר מצפון, כל אלה עוזרים וברגשות בטחון מפיגות את רגשי הבדידות. לפלקים יכנסתן לאוד הנפשים, יעמוד בלי נוע ויסתכל בך בעי־נלם ירוקות, הנוצצות מגחלי אש ויתחפק כלעומת שבא, רק כדי להתחילשקיזת מחדש לאחר מרחק מה, הלפתים יתגלה מתוך בה באורך, יעמוד בעקבותיך כפסל חי ויפשיך דרכו מהר ובלי מאמץ, לאחר כמה פניות ראש ליפין ולשמאל. לפתע נע סרט שחור נוצץ, חלק ככסף, ליד שרשרות הזחל – מהר תפטיק את תנועת הטרקטור – אף פעם אל תהרוג נחש שחור שאינו מסוכן ומשמיד ביעילות כמויות גדולות של עכברי השדה.

בלילה אחד, שלא ישכח, היו השמים מעוננים במקצת, וירח חצי מלא עמד לשקוע מאחורי ההרים. בהפנותי את הטרקטור מזרחה, דאיתי שמאום מין גער ערפילי ודק, הבנתי שזאת של ורדי רקע הרי הבשן. הוא את ללא משען, ממליא, כחלום של יום, מאיר להטיגו, [illegible] ואט־אט חלף בענן לילי.

אבל רוב הלילות עוברים בלי אירועים ובלי טיקרה דבר להפיב את החד־גוניות. גם ללילה הארוך ביותר יש סוף. במזרח נעשה התוכך בהיר יותר, הולך ומחויר. אילת השחר מופיעה כחיל משמר של צבא נסוג. הנד עולה, מאיר ומחויר כשהוא אחרון מביץ כל אחיו – כוכבי הלילה. הנך מחכה לסנדר, גם שאתה יודע שלא יבוא לעוד שעה. וכשהאור החלש נהפך ליום, הנך מכבה את הפנסים. אתה עד בכל חושיך ומוכן להמשיך אפילו יום נוסף; רועד במקצת מצינת הבקר, מציח סיגריה נוספת ומביט על עבודת הלילה שחלף. אט טום ואט רע, אינך יכול לשבוע דבר: חלם עקום לשאר עקום וחלקה מנשרחה, [illegible]

לפתע, והנה הוא עומד, הסנדר – מחליפך כבר בדרך, אבל הנך ממשיך לקצה השדה, כי עכשו, כשהנך עומד לרדת מכס מלכותך, מצטער אתה על כך. לבסוף אתה עומד, קופץ למטה וכמעט ונופל. הנך מרגיש כחולה, שזה אתה קם לאחר תקלה. תתמתח, תוריד את הכובע, תגרד בפדחתך, תעביר ידך בבלוריתך, תאסוף את חמציך ותחכה למחליפך על מנת למסור לו על מהלך העבודה.

עוד נסיעה קצרה הביתה ואז – מקלחת, שמיה, חדר חם וסהינים קרירים – מחיאה, סיבוב, אנחה –ו–תרדמה.

שמעון ב.י.

בעיות הקליטה של איש צעיר במשק קיבוצי.

אחת הבעיות הקלסיות המוכרות ביותר אשר קיימות בתחום התנועה הקיבוצית היא קליטתו השלמה של החבר הצעיר הבודד. יתכן שהלן רק זה עתה יעבור את גיל ה"מפקד-עשרה" ועולה על דרך הדשה בחייו שמהות המיוחדת של דרך אחרת, שמקורה בימיו הראשונים בתנועה הנוער.

ישנם שני סוגים של אנשים; אשר מצטרפים היום לקבוצים: הסוג הראשון מרכז מבני הארץ והשני מעולים מחו"ל, ביהוד מארצות המערב, אשר נולדים בקבוץ כדרכם בחיים. אנשים משני הסוגים מאורגנים בגרעינים, אשר נשלחים לקבוצים קיימים לשם השלמה.

קל באופן יחסי בשביל צעיר יליד הארץ להגיע להחלטה על הליכה לקבוץ, כי ממילא, אדמי החיים שלו נקבע מראש עד הגיעו לגיל של 20 וחצי, עד שחרורו מן הצבא. הוא עובר את תנועת הנוער כחבר גרעין, ואז יחד עם חבריו נכנס לנח"ל בגיל 18. שם הוא ממלא חובתו הצבאית תוך כדי הכשרה הקלאית ונסיונם הדרות הוא נשאר כחבר במשק מסוים שלשם הגיע יחד עם הגרעין שלו. יש לציין כאן, שכל ישראלי חייב לשרת שנתיים וחצי בשרות צבאי, שניתן להעשות במסגרת הנח"ל, ושכולל הקופה מסוימת של עבודה הקלאית הקבוץ ספר. הסכנה בשימה זאת ניכרת, כי אותו הצעיר אשר לפני השרות הצבאי ראה את עתידו בקבוץ, עלול בסיכום השרות להחליט להדור לצורת החיים הקודמת שלו, או כפי שקורה כרגיל, ימשיך את לימודיו באוניברסיטה העברית. תוך השרות הצבאי הצעיר חדל מלחשוב באופן רגשי ומתחיל לראות את המציאות בצורה חגיונית, דבר אשר לעתים קרובות גורם לשינוי יסודי בהחלטתו הקודמת. המצב הזה הביא ליצירת גרעינים חלשים מאד, אשר במקרים רבים מתפרקים עוד טרם חיימו את השרות הצבאי.

על הסוג השני, אשר מעניין אותנו בכבוד הבריאה, אני אעמוד ביתר פירוט. האנשים מהסוג הזה, אשר עלו ארצה בדומה לצעירים ישראליים, מצוידים בעבר של תנועת נוער ועברו גם הקופת הכשרה הקלאית. התאר-נותם הגרעיניים גם היא דומה.

בארץ כאנגליה, בעלת רמה חיים גבוהה, והנאים מובים, הבמיה לעקור לגמרי היא יוצאת דופן. בהנאים אלה האיש אשר בוחר לחיות בקבוץ, חייב להתאדרה מבחינה רעיונית ו - א) להסתגל לעבודה, שעליו למאה את ארץ מולדתו , ו-ב) לשנות את אורח חייו הכלית שיכוי מזה שהיה רגיל לו. במילים אחרות, ההחלטה לבוא ולחיות בקבוץ היא רציינית מאד ודו-רשת מחשבה רבה.

ההחלטה שבעשתה במסגרת של תנועת הנוער, היא קלה יותר. החיים החברתיים מחוץ לבית הספר והאוניברסיטה קשורים בעידה רבה מאד בתנועה, אשר הודות לצורת ארגון שלה, הצליחה להביא חלק של הדרה

לקבל את הרעיון של הקבוץ. עצם העובדה, שחבר מחליט בשיתוף עם רעיו הקרו-
בים והותיקים ביותר להצטרף לגרעין, עושה את ההחלטה, אשר נובעת ישירות
מתוך ההיכרות המבוגרת למעשה של סימום הגיוני של כל משך החיים המבוגרת מגיל
צעיר ביותר. ההחלטה היא, איפא, סימום של תכנית מהרשתה הימב, שבעשית בשיתוף
עם חברים אחרים יקרים.

בתריון הבשרים והדר, חזרה היא קשה מאד. בובר המבוגרת הגיע סוף סוף
לקבוץ, הפעם הראשונה כחייו, ועובדת היותו רוק מהברדה לו בצורה מוחשית
ביותר וזה משפיע על גישתו לקבוץ הכלל, כחברה מורכבת מיחידות משפחתיות,
אשר ילדיהם יבואו הזמן יהיו עיקר החיים שלה. עכשיו עומדת הבעיה, כיצד
יסתגל החבר הרוק לחברה החדשה הזאת. התגובה הראשונה שלו היא הרגשה של
אי-השתייכות, חיות והוא היוצא מן הכלל. השלב הבא שלו, הוא התקרבות
לאותם החברים, אשר כמוהו גם הם רוקים, ואשר, על כן, מהווים קבוצה חב-
רתית, אשר פעולותיה לא תפיד תואמות במבניל את הציבור הכללי. הסכנות
שבמצב זה נעשות ברורות, כי החברים, כחברה מרכבת בקבוצת מיעוט, אינם
יכולים לחרות במלוא יכולתם.

הרצונות המבעיים וצורות ההתנהגות של הרוק הצעיר הם הפוכים לגמרי
מאלה של הבריה נשואים. לכן אי היציבות, אשר קיימת, גורמת לכך, שהרוק
הצעיר עובר משברים כעלי דרגת חריפות שונות, שעלולים להביא לעזיבתו.
הבעיה העיקרית והאישית של הרוק במסגרת הקבוץ מהוה מוקד עדין ולפתרונו יש
להפנות מחשבה רציונית ביותר. החיים הנורמליים של החברים הצעירים חייבים
לבוא על חיזוקם גם במסגרת המצומצמת של המשק הקבוצי, ומיחס המאמצים
למצוא מוצא רצוי מכל הבחינות, חייבים להעשות על ידי כל הגורמים. במילים
ספורות אלה הבאתי את עצמת הענין ויש לקוות שהזמן הדרך להקל על המצב
הלא נוח הזה.

הרוק שבא מחו"ל מתיצב מול הבעיות האלה לפי מיטב יכולתו ובומה
להתבטר עליהם ביתר קלות. הוא בא הנה יחד עם אחרים מהחברה שלו ובכך
נשואים, והמתוך הבריה מביטים הוקה הרעיונותיו הציוניים - החלוציים ואין
לשוב אחור.

ברט.